

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 4. De matutinis salutationibus. Prima quando fuerit instituta, & qua hora persolvi debeat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

omnes peccatores terræ : quia, ut ait (f) Hieronymus, orto nobis Sole justitiæ omnes statim cogitationes interficimus, quæ ad peccata nos provocant, & de civitate mentis nostræ disperdimus peccatores. Sic (g) Sapientis admonitionem libenter audimus & efficaciter adimplemus ad ortum lucis adorantes Dominum, ne internæ dulcedinis manna exiguo solis radio calefactum tabescat. Sicut autem ovibus manè ad pascua exeuntibus necessarius est pastor, qui eas à lupis defendat : ita etiam nos, ut docet (h) Amalarius, initio diei ad opera, & mandata Domini surgentes pastoris boni custodia indigemus, qui lupos abigat irruentes, de quibus legimus, & lupo rapit, & dispergit oves. Cæterum (i) hora ista sancta est, qua Dominus noster illusus, consputus, & alapis cæsus Pilato propter nos ligatus astitit, ad omnem contumeliam, & adversitatem patienter sustinendam suo exemplo nos erudiens. Hac item hora post gloriosam resurrectionem in (k) magna piscium captura, qui cum tanti essent non est scissum rete, Ecclesiæ Catholicæ propagationem præfiguravit, & veram carnis resurrectionem in piscis assu comestione evidenter ostendit. Sunt qui scripserint horam Primam celebrari in memoriam Dominicæ Resurrectionis : at omnium rectè sentientium fides est Christum ante solis exortum surrexisse.

§. IV.

De matutinis salutationibus. Prima quando fuerit instituta, & qua hora persolvi debeat.

I. **M**agnus (a) Leo, quem (b) Abbas Spanhemensis Ecclesiasticæ dictionis Tullium appel-

f Hieron. lib. 2. in Isaiam. g Sap. 16. 28. h Amalar. lib. 4. de div. offic. cap. 2. i Joan. 10. 12. Matth. 27. 1. k Joan. 21. a Leo ser. 7. de Nat. b Trithemius de Script. Eccles.

lat, elegantissima oratione Christianos redarguit, qui manè ad nascentem solem deflexi curvatis cervicibus in honorem se splendoris orbis inclinabant: quod paganitatis quodam spiritu factum dolet sanctus Pontifex. Gentiles enim præterquam quod ipsum solem adorabant, ut jam ostensum est, credebant quoque matutinas salutationes Diis esse gratissimas, quare primam diei horam certis ritibus iisdem nunciabant. Didici hunc morem à Philosopho (c) Medaurensi, qui in fabula Milesia hæc habet. Inchoatæ lucis salutationibus Religiosi primam nunciantes horam perstrepunt. (d) Tacitus quoque ait. Orientem solem, ut in Syria mos est, Tertiani salutavere, ex nostris autem (e) Arnobius rem indicavit his verbis. Quid sibi volunt excitationes illæ, quas canitis matutini collatis ad tibiam vocibus? Obdormiscunt enim superi, remeare ut ad vigilias debeant. In hunc etiam ritum invehitur Romanus (f) sapiens. Vetemus salutationibus matutinis fungi, & foribus assidere templorum. Erat autem salutationis matutinæ propria illa vox *Ave*, juxta illud Martialis, (g)

Et matutinum portat ineptus Ave:

Et alibi. *Discurris tota vagus urbe, nec ulla cathedra est,
Cui non manè feras irrequietus Ave.*

Non enim erga Deos dumtaxat, sed etiam erga homines hujusmodi salutationibus utebantur. Quo verò ritu Deos salutaverint, Barnabas (h) Briffonius in doctissimo libro Formularum luculenter ostendit. Hæc est gentium consuetudo, quam Leonis reprehensio suggillat. Ne quis fortè parum lineæ mentis primæ horæ officium, aut orationis ad orientem mysteria tanti viri auctoritate sustollere conetur; satis clarè se explicat S. Doctor, dum ait: Expergiscere ô homo, utere creaturis quomodo utendum est, & quicquid in eis pul-

c Apuleius lib. 11. d Tacit. l. 3. hist. e Arnobius 7. contragentes. f Senec. ep. lib. 1. ep. 16. Id. lib. 4. ep. 79. Briffon. de form. lib. 1.

chrum, atque mirabile est, refer ad laudem, & gloriam conditoris. Utinam corda nostra veri luminis jubar illustret. Lux pietatis veri splendor orientis est. Quantum distat à splendore solis soli hujus caligo! Orandum igitur, ut mundi hujus tenebras claritatis suæ radiis expellat Deus.

METRUM XII.

*M*agne Rex terra, nitidique cœli,
Christe, qui nutu moderaris orbem,
Mentis arcanum jubar, & paterna
Lucis imago.

O sacrum cœli decus, & corusci
Luminis candor sine nube fulgens,
Huc ades, pura tibi dum sacramus
Carmina voto.

Serviunt cursu tibi concitato
Nox, dies, annus, properique menses,
Teque circumstant glomerata blandis,
Astra choreis.

Huc nitens cæcis malè pulsa terris,
Lux ades nulla temerata nocte,
Mysticum lumen, niveosque nobis
Annue mores.

Pax, fides tecum, pietas, & omnis
Audeat virtus remeare ab alto.
Pectus illustra, refluatque summi
Flumen amoris.

Erudi terras meliore flamma,
Et per ignotas tibi fundat oras
Prodigus laudes populus sacratam
Pronus ad aram.

Annuos cultus, patriosque ritus
Latus antiqua renovare pompa
Indus, & Maurus, gelidique discas
Incola Ponti.

III. Porro quod spectat ad officium Primæ, nulla ejus expressa mentio apud Patres Cassiano antiquiores reperitur, quicquid dicant Franciscus (i) Turrianus vir alioquin eruditissimus in notis ad Clementem Romanum, & (k) Marianus Victorius vir etiam emunctæ naris in scholis ad Epistolas Divi Hieronymi. Ista enim, & alii Patres cum manè orandum esse dicunt, non de Prima, sed de Laudibus matutinis intelligi debent, quod disertè demonstrat exactissimus Scriptor (l) Marcellus Francolinus. Tametsi autem Franciscus (m) Suarez de hujus assertiois veritate dubitare videatur, certum est tamen quod (n) Cassianus asserit testis omni exceptione major, Primam scilicet suo tempore in suo Bethleemico Monasterio celebrari cœpisse, ne Monachi post Laudes usque ad Tertiam otiosi, & somnolenti jacerent in cellis, cum nulla conventus necessitas eos ad orationem exire compelleret. Vocat eam alteram matutinam, quam à matutinis laudibus ex eo distinguit, quod hanc tribus Psalmis absolvi dicit: ad laudes verò decantari ait psalmum *Laudate Dominum de cælis* cum duobus sequentibus. Porro quinquagesimum, inquit, & sexagesimum secundum, & octogesimum nonum huic novellæ solemnitati novimus fuisse deputatos. Nec est quod scrupulum alicui moveat Augustinus, qui initio secundæ regulæ expressam Primæ mentionem facit: nam præter alias conjecturas satis evidentes quas censores operum Augustini notarunt, vel ex hoc liquet falsò ei attributam hanc Regulam, quam idè Lovanienses Theologi inter Pseudepigrapha relegarunt. Similiter hymnus Primæ, qui criticorum animum vellicare poterit, vel non est Ambrosii, vel ab eo compositus, ut privatim dicebatur, postea publico Primæ officio aptatus fuit. Hæc de Latinis Patribus dicta sunt, nam si ad Græcorum cal-

i Turrian. ad c. 34. lib. 8. constit. apostolic. k Mar. Vict. ad ep. 7: Hier. ad Ictam. l Francolin. cap. 14. m Suarez de relig. l. 4. cap. 5. n Cassian. lib. 3. de instit. cœnob. c. 3, 4, & 6.

culos res ista revocetur, sunt quide Prima Chryso-
 stomum, & Athanasium loquutos asserant. Hic enim li-
 bro de virginitate, Sol, inquit, exoriens videat librum
 in manu tua. Ille autem in fine libri primi de orando
 Deum, Dic mihi, ait, qua fronte solem intueberis,
 nisi prius adoraveris, qui lumen illud dulcissimum
 oculis tuis mittit? Sed hæc testimonia de privata ora-
 tione intelligi possunt: Primæ autem officium, cui sa-
 tis superque est mille & amplius annorum vetustas, sta-
 tim post ortum solis persolvi debet. Patet id manife-
 stè tum ex Cassiano, tum ex Amalario, & Hugone,
 tum etiam quia à prima hora diei, à prima scilicet ho-
 ra post ortum solis denominatur. Cum enim diem ar-
 tificialem pro celebrandis horis Canonicis in quatuor
 partes divisissent Antiqui, solebant in fine singularum
 partium singulas Canonicas preces singulis trihoris per-
 solvere. Sed cum postea Primam, & Completorium pro
 initio, & fine diei adinvenissent, jam ex prima diei
 parte, quæ primam, secundam, & tertiam horam con-
 tinebat, & officio Tertie assignabatur primam hor-
 ram pro officio Primæ separarunt: duodecimam pro
 Completorio, ut supra capite tertio explicatum est.
 (o) Drogo Abbas in ipso solis exortu celebrandam
 esse Primam existimat: sic enim scribit. Horæ primæ
 laudatio à sanctis Patribus ex oriente sole constituta est
 celebrari: quæ si aliquando tardius, vel celerius ne-
 gotiis exigentibus celebretur, nobis horæ debitæ offi-
 cium congruo tempore persolventibus, hujus similiter
 & cæterarum statutus terminus penes eum, cui cun-
 cta sunt præsentia, relinquatur.

• Drogo Abb. tract. de horis canonicis.